

Beslutningsforslag nr. B 147. Fremsat den 30. marts 2007 af Elsebeth Gerner Nielsen (RV), Marianne Jelved (RV) og Johs. Poulsen (RV)

Forslag til folketingsbeslutning om en styrket indsats mod hormonforstyrrende stoffer

Folketinget opfordrer regeringen til at tage de nødvendige initiativer, således at

1. der indføres et nationalt forbud mod ftalater i skolemateriale og andre produkter til børn med udgangspunkt i de samme begrundelser som i forbuddet mod ftalater i legetøj,
2. stoffet bisfenol-A i bl.a. legetøj og sutteflasker udfases gennem frivillige aftaler med producenterne,
3. der udarbejdes en plan for udfasning af hormonforstyrrende stoffer i kosmetik, hudplejeprodukter, hygiejneprodukter og parfume inden for 5 år,
4. der udarbejdes en redegørelse for, hvorledes afgiftssystemet kan bruges aktivt i forbindelse med en udfasning af hormonforstyrrende stoffer i kosmetik, hudplejeprodukter, hygiejneprodukter og parfume,
5. polyvinylklorid (pvc) og ftalater i medicin og i medicinsk udstyr på bl.a. hospitaler udfases,
6. der indføres en indkøbspolitik med krav om, at offentlige indkøb, så vidt det er muligt, ikke omfatter produkter, som indeholder hormonforstyrrende stoffer,
7. bevillingen til forskning i sammenhængen mellem hormonforstyrrende stoffer og miljø- og sundhedsproblemerne og i hormonforstyrrende stoffers samspilseffekter øges og
8. den eksisterende afgift på polyvinylklorid (pvc) og ftalater hæves til et niveau, som vil få producenterne til at bruge mere miljø- og sundhedsvenlige løsninger, hvis sådanne findes.

Bemærkninger til forslaget

Almindelige bemærkninger

Baggrund for beslutningsforslaget

Beslutningsforslaget er en delvis genfremsættelse af beslutningsforslag nr. B 61 fra folketingsåret 2004-05, 2. samling, om forbud og grønne afgifter som redskaber i indsatsen mod hormonforstyrrende stoffer, se Folketingstidende, 2004-05, 2. samling, forhandlingerne side 3402 og tillæg A side 6789 og 6793.

I dag har Danmark verdensrekord i forekomsten af testikelkræft¹⁾. Hver niende kvinde kan regne med at få brystkræft²⁾. Stadig flere drenge fødes med deforme kønsorganer³⁾. Unge danske mænds sædkvalitet er meget dårlig; 20-40 pct. har nedsat sædkvalitet ifølge nye internationale reference⁴⁾. Mange undersøgelser tyder på, at disse sygdomme er miljøbetingede, og deres stigende forekomst kan hænge sammen med udbredt forekomst af hormonforstyrrende stoffer i kost, kosmetik, indeklima og en række forbrugerprodukter som bl.a. ftalatholdigt legetøj⁵⁾. Det drejer sig især om stoffer, som virker som det kvindelige kønshormon østrogen eller som det mandlige kønshormon testosteron⁶⁾. Andre stoffer påvirker skjoldbruskkirtelhormonet thyroxin, der styrer hjernens udvikling og væksten.

Generelt gælder det for disse stoffer, at de påvirker den menneskelige hormonbalance negativt, især under forsterudviklingen^{3),7),8),9)}. Da mange funktioner, f.eks. reproduktion, vækst og psykisk udvikling, styres af hormonbalancen, må enhver hormonpåvirkning betragtes som potentielt farlig for den enkelte og også for dennes efterkommere. Der kan være tale om irreversible påvirkninger, som kan true vores efterkommeres evne til at få børn^{9),10)}.

Med begrebet hormonforstyrrende stoffer refereres der i dette beslutningsforslag til de stoffer, som af EU er vurderet som enten hormonforstyrrende eller potentielt hormonforstyrrende, og som produceres i mængder over 1.000 t pr. år. Desuden refereres der til en række stoffer, som produceres i mængder under 1.000 t pr. år. Det er ikke muligt at lave en udtømmen-

de liste over disse stoffer, men det drejer sig bl.a. om parabener og syntetiske muskforbindelser.

Stofferne forekommer i vidt forskellige produkter som læbestifter, lægemidler, shampoo, cremer, bilplejemidler, konserveringsdåser, undervognsbelægnings, legetøj, lampeskærme, blodposer, fugemasser osv.

Forslaget om EU's nye kemikalielov, REACH, og den danske kemikaliehandlingsplan fra 2005 er små skridt i den rigtige retning. Der er dog stadig langt til en situation, hvor hormonforstyrrende stoffer er udfaset fra selv de mest almindelige produkter og materialer, som vi omgiver os med i hverdagen. En række hormonforstyrrende stoffer er blevet forbudt i legetøj til børn. Men legetøj er ikke de eneste produkter, børn er i berøring med, og børn er heller ikke den eneste gruppe, der kan tage skade af kontakt med hormonforstyrrende stoffer. Med dette beslutningsforslag ønsker forslagsstillerne således at forstærke den generelle indsats mod de hormonforstyrrende stoffer.

Bemærkninger til beslutningsforslagets enkelte punkter

Ad 1

Siden den 1. april 1999 har det været forbudt at sælge legetøj og småbørnsartikler med ftalater til 0-3-årige. Ftalaterne DEHP, DBP og BBP bliver fra april 2007 forbudt at bruge i legetøj til børn op til 14 år. Baggrunden er, at man i EU vurderer, at disse tre ftalattyper er særlig skadelige, idet de kan virke hormonforstyrrende, skade forplantningsevnen og skade børn i fosterstadiet.

Skoleudstyr som tasker, viskelædere og penalhuse tilhører ikke kategorien af legetøj eller småbørnsartikler. Det betyder, at de ikke er omfattet af de nye regler. Derfor foreslår Det Radikale Venstre, at Danmark indfører et nationalt forbud mod anvendelse af DEHP, DBP og BBP i alle produkter, som sælges til børn eller forventes at blive anvendt af børn. Det nationale forbud skal bruges som løftestang til at få gennemført et forbud i regi af EU.

Ad 2

Bisfenol-A er blandt de 40 mest producerede industrikemikalier i verden. Undersøgelser har påvist, at stoffet kan forøge væksten af allerede induceret brystkræft, øge vægten af prostata, reducere sædkvaliteten og fremskynde unge pigers pubertet¹¹). I nogle lande har politikerne allerede taget konsekvensen. F.eks. vedtog byrådet i San Francisco i juni 2006 et forbud mod produktion og salg af bisfenol-A i produkter til børn under 3 år. EU har netop offentliggjort en ny risikovurdering af bisfenol-A. Denne lægger ikke op til en skærpelse af indsatsen mod kemikaliet.

Derfor foreslås det, at der hurtigst muligt tages initiativ til at udfase stoffet bisfenol-A i bl.a. legetøj og sutteflasker gennem frivillige aftaler med producenterne. Dette bør ske med udgangspunkt i forsigtighedsprincippet. Hvorfor løbe risikoen og f.eks. bruge sutteflasker med bisfenol-A, når der findes et udmærket alternativ?

Ad 3 og 4

En væsentlig kilde til påvirkning af den menneskelige organisme med hormonforstyrrende stoffer er kosmetikprodukter samt hudpleje- og hygiejneprodukter. Stofferne kan optages gennem huden og fortsætter ud i blodbanen. Hvis en kvinde er gravid, vil fosteret derfor også optage stofferne via navlestrengen, og et barn, der ammes, vil optage dem gennem brystmælk.

Miljøstyrelsen igangsatte i 2006 en kampagne for at få gravide, ammende kvinder og børn til at undgå produkterne med hormonforstyrrende stoffer. Forslagsstillerne mener, at regeringen med baggrund i forsigtighedsprincippet bør gå endnu videre end blot at informere om, at de hormonforstyrrende stoffer er miljø- og sundhedsskadelige. Forslagsstillerne foreslår, at der udarbejdes en plan for, hvorledes de hormonforstyrrende stoffer kan afvikles i kosmetik, hudplejeprodukter, hygiejneprodukter og parfume inden for 5 år. I den forbindelse bør den i kemikalieforligets aftalte undersøgelse af brugen af afgifter fremskyndes. Det Radikale Venstre ønsker at pålægge kosmetik og hudpleje- og hygiejneprodukter, som indeholder hormonforstyrrende stoffer, så høje afgifter, at der er maksimalt incitament til ikke at bruge dem. Det er f.eks. fuldstændig uacceptabelt, at der bruges kemikalier med hormonforstyrrende virkning som denatureringsmiddel i parfume, alene fordi det er det billigste.

Ad 5

Ftalater og pvc er stadig udbredt i udstyr til medicinsk brug på danske hospitaler. Hormonforstyrrende

stoffer i sådanne produkter kan være problematiske, fordi patienter ofte er i direkte kontakt med produkterne gennem længere tid. Patienter med svækket immunforsvar samt børn og nyfødte er særlig udsatte over for eksponeringen af hormonforstyrrende stoffer. På trods af, at der gennem en årrække har været øget opmærksomhed på problemet, eksisterer der stadig træghed i systemet over for en ændret indkøbspolitik.

Der eksisterer i dag tilgængelige konvertible alternativer til ftalat- og pvc-holdige produkter, hvilket Miljømærkning Danmarks (tidligere Miljømærkesekretariatets) arbejde for at svanemærke dialyseposer og infusionsæt er et bevis på¹²). Forslagsstillerne foreslår, at der arbejdes målrettet frem mod en udfasning af ftalater og pvc i medicinsk udstyr på de danske hospitaler i løbet af 3 år. En dansk udfasning af ftalater og pvc i sygehusudstyr skal supplere en styrket indsats for et forbud på europæisk niveau.

En række lægemidler indeholder i dag hormonforstyrrende ftalater som f.eks. dibutylftalater (DBP). Ftalaterne er ikke en del af det virksomme stof i lægemidlerne, men blot et hjælpemiddel/fyldstof og bør derfor udfases. Ved indtag af bestemte lægemidler kan grænseværdierne for ftalater overstiges med helt op til 2.000 pct. om dagen for en patient. Dette kan påvirke hormonbalancen hos patienten, og i tilfælde af graviditet kan fosterets naturlige udvikling forstyrres. Forslagsstillerne ønsker, at der arbejdes på et fælles EU-forbud, men i den mellemliggende periode skal der indgås frivillige aftaler med medicinalindustrien for at sætte gang i en udfasning af stofferne. Hvis det ikke får en umiddelbar effekt, er det nødvendigt med et nationalt forbud.

Ad 6

Den offentlige sektor i Danmark indkøber årligt for mere end 100 mia. kr. og er dermed en væsentlig aktør på markedet. Den position betyder, at offentlige virksomheder er i stand til at stille grønne krav til deres indkøb. Regeringen har iværksat en kampagne for at hjælpe kommunerne i forbindelse med deres grønne indkøb. Indsatsen mangler imidlertid fokus på indkøb af produkter og materialer med hormonforstyrrende stoffer og er ikke ambitiøs nok. Forslagsstillerne mener, at der er behov for en restriktiv grøn indkøbspolitik med krav om, at offentlige indkøb, så vidt det er muligt, ikke omfatter produkter, som indeholder hormonforstyrrende eller potentielt hormonforstyrrende stoffer.

I første omgang foreslås, at staten går foran og indretter sin indkøbspolitik, således at der ikke købes

produkter indeholdende hormonforstyrrende stoffer, hvis der findes et alternativ.

Ad 7

EU's nye kemikalielov, REACH, vil i de kommende år sikre ny viden om mange kemiske stoffer. REACH sikrer dog ikke i nødvendig omfang øget viden om konsekvenserne af bl.a. de hormonforstyrrende stoffers samspilseffekter. Forslagsstillerne ønsker, at forskningen på området styrkes, og at Danmark påtager sig et større internationalt ansvar i afdækningen af de hormonforstyrrende stoffers virkning. I forbindelse med velfærdsforliget er der afsat ekstra penge til forskning i bl.a. alternativer til de hormonforstyrrende stoffer. Forslagsstillerne ønsker, at også forskningen i virkningen af de hormonforstyrrende stoffer øges betragteligt.

Ad 8

I dag opkræver staten efter pvc-afgiftsloven afgift af visse varer med pvc, herunder varer med indhold af ftalater. Skatteprovenuets i forbindelse med afgiften forventes af Skatteministeriet at blive knap 50 mio. kr. i 2007.

Afgiften øger i sagens natur virksomhedernes omkostninger under produktionen og dermed varens pris. Almindelig priskonkurrence giver virksomheden tilskyndelse til at finde erstatningsmaterialer uden sund-

hedsmæssige og miljømæssige bivirkninger. Skattestopets loft over afgifterne i kroner og øre betyder imidlertid, at værdien og derved betydningen af pvc-afgifterne langsomt udhules over tid. Samtidig bremser skattestopet for en eventuel afgiftsoplægning, som kan øge virksomhedernes incitament til at mindske sundhedsrisikoen ved deres produkter. Forslagsstillerne ønsker derfor, at den eksisterende afgift på pvc og ftalater justeres til et niveau, der svarer til, at afgiften havde fulgt den generelle prisudvikling. Det vil betyde, at afgiften vil være ca. 10 pct. over det nuværende niveau i 2007. Efter det radikale skatteforslag bør det ekstra afgiftsprovener ved ophævelsen af skattestopet gå til en lettelse af skatten på arbejdsindkomst. Desuden ønsker forslagsstillerne en beregning af, hvor meget afgiften skal hæves, for at der skabes et maksimalt incitament til substitution til ftalatfrie og pvc-frie produkter. Det er nødvendigt at se på hver af de varegrupper, der i dag er omfattet af loven. Som tidligere redegjort for ønsker forslagsstillerne endvidere at udvide antallet af varegrupper, der er belagt med afgift.

Med hensyn til finansiering af beslutningsforslaget henvises til Det Radikale Venstres finanslovsforslag 2007 samt til ændringsforslag nr. 616 til forslaget til finanslov for finansåret 2007.

- 1) Rajpert-De Meyts, E.: Developmental model for the pathogenesis of testicular carcinoma in situ: genetic and environmental aspects. *Human Reproduction Update* 12, 303-323 (2006).
- 2) Kræftens Bekæmpelse, håndbog om brystkræft.
- 3) Boisen, K. A. et al.: Difference in prevalence of congenital cryptorchidism in infants between two Nordic countries. *Lancet* 363, 1264-1269 (2004).
- 4) Jørgensen, N., Asklund, C., Carlsen, E., & Skakkebæk, N. E.: Coordinated European investigations of semen quality: Results from studies of Scandinavian young men is a matter of concern. *Int J Androl* 29, 54-61 (2006).
- 5) Schettler, T.: Human exposure to phthalates via consumer products. *Int J Androl* 29, 134-139 (2006).
- 6) Toppari, J. et al.: Male reproductive health and environmental xenoestrogens. *Environmental Health Perspectives Supplements*, 104, S 104 (1996). <http://www.ehponline.org/members/1996/Suppl-4/toppari.html>.
- 7) Damgaard, I. N. et al.: Persistent pesticides in human breast milk and cryptorchidism. *Environmental Health Perspectives*, 114, 1133-1138 (2006). <http://www.pubmedcentral.nih.gov/articlerender.fcgi?artid=1513324>.
- 8) Main, K. M. et al.: Human Breast Milk Contamination with Phthalates and Alterations of Endogenous Reproductive Hormones in Three Months Old Infants. *Environmental Health Perspectives* 114, 270-276 (2006). <http://www.pubmedcentral.nih.gov/articlerender.fcgi?artid=1367843>.
- 9) Skakkebæk, N. E. et al.: Is human fecundity declining? *Int J Androl* 29, 2-11 (2006).
- 10) Sharpe, R. M. et al.: Role of the neonatal period of pituitary-testicular activity in germ cell proliferation and differentiation in the primate testis. *Human Reproduction* 18, 2110-2117 (2003).
- 11) Saal et al.: An Extensive New Literature Concerning Low-Dose Effects of Bisphenol A Shows the Need for a New Risk Assessment. *Environmental Health Perspective*. 2005 Aug;113 (8):926-33. <http://www.pubmedcentral.nih.gov/articlerender.fcgi?artid=1280330>
- 12) <http://www.ecolabel.dk/aktuelt/hoeringer/svanenhoeringer/Hoering+paa+dialyse+og+infusions-saet.htm>

Skriftlig fremsættelse

Elsebeth Gerner Nielsen (RV):

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om en styrket indsats mod hormonforstyrrende stoffer.

(Beslutningsforslag nr. B 147).

Jeg henviser i øvrigt til de bemærkninger, der ledsager forslaget, og anbefaler det til Tingets velvillige behandling.